

TOTS ELS NÚMEROS D'UNA CRISI

La gran olla del teatre barceloní

La polèmica endegada per Flotats ha de servir també per repassar la crisi de públic que travessa l'escena al nostre país. Heus ací les xifres, molt simptomàtiques, del problema.

Jaume Comellas

La contemplació global, encara que especificada amb més o menys precisió, de la panoràmica del teatre barceloní dels últims mesos, corre el risc d'afavorir una certa línia de conclusions; pot ajudar a certificar determinats resultats que potser no són, intrínsecament, autèntics. M'apresso a situar aquest extrem en tant que algunes de les dades que oferiré —de resposta del públic— en la seva eloqüència negativa poden fer caure en el parany fàcil

d'unes determinades relacions de causa-efecte.

En aquest cas, instal·lats com estem damunt del volcà de l'afer Sagarra-Flotats, tal línia d'argumentació justificaria —insisteixo, potser equivocament— el món de reaccions, en alguns casos ben crispades, que ha protagonitzat un sector apreciable de la professió teatral barcelonina. Una professió que, amb a cos social més o menys definit ha tingut en el curs dels últims anys una trajectòria força indefinible. Ha anat des de l'unitarisme, aviat pertorbat, de l'Assemblea d'Actors i Directores dels anys de la transició po-

El Tricicle i Dagoll Dagom, un equip competent dins una poderosa empresa de management.

lítica a actituds individualistes, significades, per exemple, en la incapacitat per a estructurar-se associativament o sindicalment —esperem que la revifalla recent de l'Associació d'Actors i Directors arribarà algun dia a desmentir-nos—, o bé en una unió d'accions sense contingut corporatiu mínim.

L'atomització possiblement excessiva de les iniciatives que s'ubiquen al

de les Flors, que encara malda per trobar el seu lloc en el món teatral barceloní.

Mentrestant, el Lliure ha anat fent la seva, satisfactòriament amb el suport de les tres institucions; Josep Maria Flotats prepara amb cura el seu futur desembarcament en l'encara avui només un espai d'un solar desavinent: el Teatre Nacional. Altres iniciatives,

Unes dades per a la reflexió

El número d'octubre de la revista *El Público*, dependent del Ministeri de Cultura, oferia una sèrie de dades d'audiència dels teatres barcelonins corresponent a la temporada passada; de forma més precisa al període que va del primer de setembre del 1986 al 31 d'agost del 1987. Segons s'hi contempla, 99 dels 114 espectacles que es van representar van tenir una mitjana d'assistència inferior a la meitat de l'aforament dels respectius marcs on es desenrotllaren. I 174 d'ells no superaren el 30 per cent. Només dotze arribaren o superaren el 50 per cent.

Les dades són força eloqüents. En tot cas, cal aprofundir-hi per abastar-ne tot el contingut. Propostes sobre el paper molt importants i de cost enorme han gaudit de percentatges d'audiència com a mínim preocupants. És el cas de *L'Histoire terrible mais inachevé de Norodom. Shihanuck*, que la prestigiosa Ariadne Mnouschkine situà al Mercat de les Flors i que en les seves cinc actuacions només aconseguí un 35 per cent d'audiència. O *The Gospel at Colonus*, una ambiciosíssima producció nord-americana que obrí el Grec 1987 i que també en cinc sessions no superà el 43 per cent d'audiència. La que hauria hagut de ser *estrella* de la temporada passada del Centre Dramàtic, *El tango de don Joan*, amb la figura rimbombant de Jerome Savary, no portà en les seves vuitanta-sis sessions al Romea, més que un 23 per cent d'assistència.

Si continuem amb altres espais importants, els guarismes, així mateix, inviten a la preocupació. Josep Maria Flotats, al Poliorama, tingué en *Per un sí i per un no* un 54 per cent d'audiència en la seva dilatada campanya —cent onze representacions—, mentre que els altres espectacles no tenien la mateixa fortuna, encara que resulta prou acceptable la resposta —46 per cent— aconseguida per *El dret d'escollir* en les seves trenta-dues representacions, situades en el sempre poc atractiu per al públic cap de temporada. *El despertar de la primavera*, esplèndid espectacle, prolongà la seva primera campanya amb vuitanta-quatre sessions i un 28 per cent d'audiència, mentre que *Infantillatge* no superava el 15 per cent.

La programació del Mercat de les Flors tingué en *Affabulazione*, el muntatge endegat per Vittorio Gassman, el seu gran èxit, amb el 78 per cent en cinc representacions, i es mantingué en un bon nivell —52 per cent— *Que reben-tin els artistes*, del grup polonès que li-

Flotats, unes xifres el secret de les quals ha atiat més la polèmica.

Cap i Casal ha produït un estat de confusió que afecta tant aspectes de dinàmica gestonària com els estètics, o el camp de la tipologia de protestes. Barcelona és una mena d'olla teatral en plena eferescència on es barreja tot, on una munió d'ingredients de diversa índole s'interinflueixen mútuament, i on el contacte, tan inevitable, no exclou situacions o papers molt diferenciats. La presència decisiva del suport institucional no ha ajudat precisament a aclarir la panoràmica. Mancada d'un precís sentit del que ha de ser *política teatral* i encara menys del que hauria de ser una coordinació de criteris entre institucions, s'ha barrejat, junt amb actuacions molt concretes i orientades —Centre Dramàtic de la Generalitat, Teatre Grec—, d'altres que s'han produït sota la pressió d'unes circumstàncies no dominades. Si la Generalitat ha atès les peticions de subvenció, sota la pressió de la confecció d'un espectacle polèmic —afer Joglars-Comediants—, el municipi deixava perdre l'oportunitat de salvar un teatre cèntric —el Barcelona— ofert en immillorables condicions, mentre endegava amb força convicció un espai atípic, el Mercat

Condal, Villarroel, Regina, amb els seus nuclis promotors situats en el camp dels esquemes del teatre independent, malviuen entre ajuts més o menys insuficients i entre línies de gestió que almenys, en alguns casos, s'arrisquen a no poder suportar una anàlisi rigorosa. El dit teatre comercial, mentrestant, ha sofert la convulsió i l'empenya d'un equip professionalment competent —el titulat 3x3, que agrupa dos grups teatrals, Dagoll Dagom i El Tricicle, i una poderosa empresa de management: Anxa.

Al marge de privilegis institucionals de consideració o, en tot cas, decisius, —«aquests ja guanyen diners», se'ls diu—, han aconseguit salvar el Teatre Victòria, el de més envergadura del Paral·lel, i les seves propostes se situen en els nivells d'audiència més elevats. La resta del teatre comercial, anquilosat en formes de gestió quasi atàviques, o ha sucumbit —el Teatre Martínez Soria aviat serà un espai d'esplai esportiu— o bé depenen de l'èxit de torn si arriba —Apolo—, o busquen el seu lloc, de moment amb resultats incerts, com el recentment incorporat Teatre Goya.

dera Tadeusz Kantor. La resta es va moure en guarismes decebedors. La campanya del Grec en els dos espais del Grec i de la Casa de la Caritat es va moure en mitjanes que no van superar mai el 45 per cent i amb fracassos notables, amb l'excepció del 52 per cent de les només tres actuacions de Philippe Genty.

Seguint en el camp dels teatres subvencionats, tampoc el Lliure no ha viscut una temporada massa feliç amb només dos espectacles que superaren el 50 per cent. *Conversa a casa del matrimoni Stein*, amb un 54 per cent, a les onze representacions, i el sorprenent *30 d'abril*, que arribà al 58 per cent en les seves cinquanta-quatre. *Requiem*, el ballet de Gelabert, aportà un 44 per cent en les seves vint-i-una sessions.

La campanya del Centre Dramàtic també s'ha mogut en els nivells baixos d'audiència. El valencià *Visanteta de Favara*, de Boadella, amb el 52 per cent en les seves només divuit representacions, fou l'èxit d'una campanya que contemplà el que ja s'ha dit d'*El tango de Don Joan* i un conjunt d'audiències restants que no superaren el 38 per cent i que va veure el poc ressò —22 per cent— de l'ambiciosa producció pròpia *És així si us sembla*.

En un àmbit, si bé normalment subvencionat, no formalment institucional o parainstitucional com els anteriors, trobem les següents dades:

Al Regina, l'èxit sorprenent de *Torna-la a tocar Sam* —91 per cent— no pot dissimular una temporada molt fluixa —els altres espectacles no superen el 21 per cent— que ha produït una amenaça de canvi de gestió.

Vol Ras, amb *Flight* —46 per cent— en vint-i-dues sessions, i Pepe Rubianes i el seu *Sin palabras* —53 per cent en quaranta-nou sessions— han salvat una campanya de la Villarroel, que també s'ha mogut generalitzadament en les cotes baixes d'audiència, mentre que cap dels espectacles presentats al Teatre Condal no ha superat el 25 per cent d'audiència. Tota una constatació.

En el que es consideren pròpiament sales comercials, l'huracà Victòria ha arrasat amb el 97 per cent aconseguit per *Slastic*, d'El Tricicle, en les seves vuitanta-set representacions, mentre que *El mikado*, de Dagoll Dagom, assolí el percentatge remarcable del 61 per cent en vuitanta-dues representacions. *Pels pèls*, amb un 68 per cent en cent vint-i-quatre representacions, completa un insòlit quadre d'honor. Ben altrament, l'Apolo ha anat del 50 per cent del ja llunyà *Sí al amor* de Li-

na Morgan al fracàs sorprenent de l'artista de la casa Tania Doris —15 per cent— amb *Marido de IVA y Vuelta*. La trajectòria del Goya, una nova esperança per al teatre comercial, ha estat poc feliç: cap dels seus sis espectacles no ha superat el 20 per cent d'audiència. I de forma encara més angixosa, el ja «ex» Martínez Soria, que en cap de les seues propostes de programació normal no superarà el 22 per cent. La mort «estava anunciada», doncs.

En tot cas, cal relativitzar algunes d'aquestes dades, atès que es refereixen a percentatges d'ocupació. I això, traduït en nombre d'espectadors, fa que la cosa variï substancialment. Aforaments que just superen els 300 espectadors —Regina, o Lliure— poden fer caure a l'engany. L'èxit del Lliure *30 d'abril* equival a 8.583 espectadors, a una mitjana de 160, mentre el fracàs

la internacional i el prestigi del seu director Antoine Vitez, convocà el dia de la presentació —autoritats i invitacions incloses— no més de tres-centes persones. I a la resta de les propostes abunda més el buit que el ple. Una d'elles, *Bye, bye Beethoven*, que constituïa una mena d'esperança a la desesperada per a salvar el Condal, ha constituït el primer fracàs de públic de Joglars en els seus vint-i-cinc anys d'història, a Barcelona.

Al Victòria, 3x3 no troba en *La botiga dels horrors* el filó privilegiat d'anteriors i ja citades propostes, mentre sembla que al Poliorama la represa d'*El dret d'escollir* es mou en bons nivells i al Lliure esdevé el mateix amb *Lorenzaccio, Lorenzaccio*. La unànimement dura crítica soferta per *Ondina* al Goya no evità una prometedora però inútil recuperació final, i a l'Apolo, Concha Velasco té una acollida de

«Visanteta de Favara», un èxit, amb el 52 per cent en només divuit actuacions.

d'*El tango de don Joan* significa una mitjana de 240 espectadors i, *Per un sí o per un no*, una de 671; la proposta de Mnouchkine, 205; *Slastic*, 973; *El Mikado*, 83; *Tornar-la a tocar Sam*, 313; Pepe Rubianes, 240; l'espectacle de Tania Doris, 188; *El despertar de la primavera*, 191, etcètera.

Certament, aquestes xifres no resulten afalagadores. I més si tenim en compte que l'inici de l'actual temporada no ofereix canvis substancials, com no sigui a la baixa. El Memorial Xavier Regàs, que teòricament nasqué per acollir espectacles internacionals de gran categoria, ha estat un fracàs de públic considerable, encara que no se'n disposi de xifres exactes. El seu espectacle estrella, *Le soulier de satin*, una producció gegantina amb tota l'aureo-

públic important. El Regina es debat en una crisi empresa-propietat, animada ara per un inici de temporada més viu del que s'esperava, però amb l'espasa de Damocles de la situació quasi límit a què s'ha arribat. La Sala Villarroel espera acabar les seves obres de reconversió, que suposen un esforç extraordinari.

Caldria esbrinar, en tot cas, per què el públic barceloní està responent com ho fa. Hi ha una dinàmica accelerada de canvi. Neixen i moren constantment iniciatives i propostes diversificades. I a l'espectador normal, cada dia se li fa més difícil jugar segur, fins i tot en espais institucionals com el Centre Dramàtic. He parlat d'estat de confusió en el qual potser tenen res a veure també els mitjans de comunicació i els ex-

25 anys de cara al futur

Amb l'elecció de Miquel Alenyar com a president de l'entitat, l'Obra Cultural Balear celebra el seu XXV aniversari, amb el repte d'exigir de les institucions una voluntat ferma de dur a terme la normalització lingüística en tots els àmbits.

Xesca Sastre

L'Obra Cultural Balear celebra enguany el seu XXV Aniversari. Durant un quart de segle, l'entitat ha arplegat bona part de la intel·lectualitat del país, compromesa en la recuperació nacional de la cultura i la llengua de les Illes Balears. La iniciativa de Francesc de Borja Moll, el desembre de 1962, té el mèrit d'haver nas-

cut en una època difícil, a contra corrent, tal com apunta la seva filla Aina Moll, una de les primeres dones fundadores de l'OCB.

Ara, el 1987, l'Obra es planteja el repte d'exigir de les institucions una voluntat ferma de dur a terme la normalització lingüística en tots els àmbits. Tot i els avantatges respecte a l'any 62, encara queden per vèncer inèrcies i reticències.

perts que els ocupen. En aquests moments, per exemple, la comèdia de repertori, per bona que sigui, i per molt dignament i professionalment que sigui interpretada, és sistemàticament rebutjada per la *intelligentsia* barcelonina. No és més que un petit exemple col·laborador en aquest estat de confusió en què es mou tot. I el públic en participa —negativament— i li costa a vegades saber a quina carta jugar perquè sovint no entén les suposadament orientacions o motivacions que rep. Que, per tant, més d'una vegada es converteixen en desorientacions. I qui tingui culpa...

En aquest context, i molt a última hora, hi ha les xifres del cost de la tasca de Josep Maria Flotats. Unes xifres el secret de les quals ha estat fet servir fins i tot en el marc de la polèmica actor-crític, sense saber per quines raons de causa-efecte. Xifres que revelen dues coses fonamentals. Josep Maria Flotats està retribuït personalment en un nivell força superior al que és habitual a casa nostra, però no del tot en comparació al que esdevé a Madrid, per exemple. En segon terme, que el cost social de la seva tasca en relació amb el nombre d'espectadors és matissadament més baix que el de l'altre centre teatral institucional —Centre Dramàtic—. Dissortadament, ningú no reclama amb la mateixa insistència que ho fa amb Flotats, els *números* d'altres iniciatives públiques: Mercat de les Flors, Grec, etcètera. Segons les esmentades xifres, la diferència entre costos i ingressos és a la companyia de Flotats de 79 milions, fet que significa, repartit entre els 78.491 espectadors, una subvenció per plaça de 1.020 pessetes. Pel que fa al Centre Dramàtic de la Generalitat, l'altre i últim ens del qual es coneixen les xifres, la diferència és de 81.500.000 pessetes, que significa una subvenció per a cadascuna de les 72.350 localitats venudes de 1.120 pessetes.

Fa poc, a París, ha tingut lloc una mena de mercat internacional de l'espectacle. Encara que amb presència majoritària dels *productes* teatrals francesos, hi havia també una representació catalana significativa. El seu èxit, malgrat la seva escassa envergadura quantitativa, ha estat absolut. Joglars, Comediants, Tricicle, Curial, Dagoll-Dagom, i sobretot Pep Bou, el Doctor Tornabous —autèntica estrella de la manifestació— han estat centre d'atenció privilegiada i objecte de propostes de gires i actuacions arreu del món. El problema del teatre català té moltes arrels. Afortunadament, no és de creativitat. □

Francesc de Borja Moll.